

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ
TARNYBOS
2005 METŲ VEIKLOS
ATASKAITA**

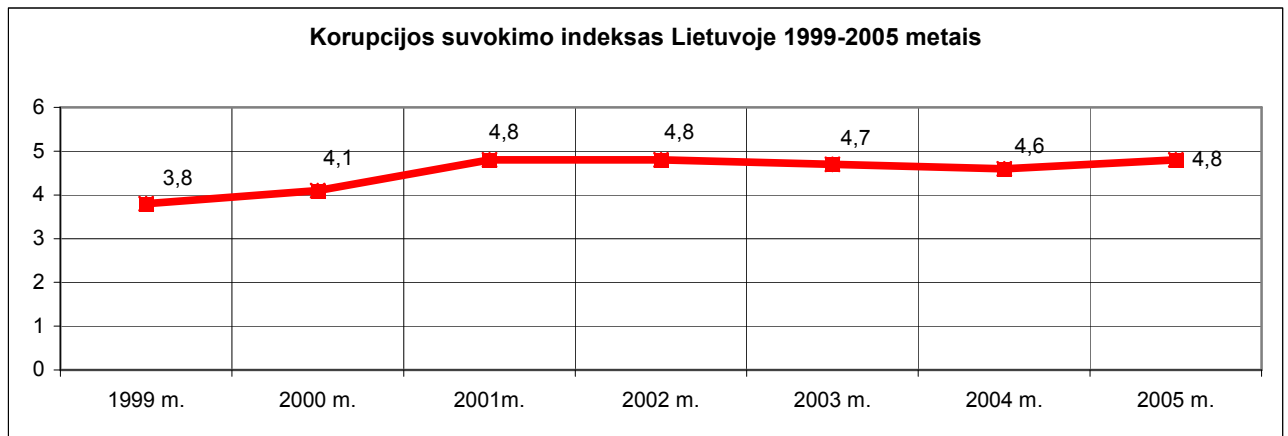

Specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT) saugo ir gina asmenį, visuomenę, valstybę nuo korupcijos, vykdo korupcijos prevenciją ir išaiškinimą.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 7 straipsnis

KORUPCIJOS SUVOKIMO INDEKSAS LIETUVOJE

Tarptautinės nevyriausybinės organizacijos „Transparency International“ sudarytame šalių sąraše Lietuvos korupcijos suvokimo indeksas (KSI) 2005 metais buvo 4,8 (44 vieta iš 158 valstybių, kuriose buvo atliekamas tyrimas). 2004 metais KSI buvo 4,6 (44 vieta iš 145 valstybių), 2003 metais – 4,7 (41 vieta iš 133 valstybių). KSI parodo, kaip tiriamojoje šalyje suvokiama egzistuojanti valstybės bei savivaldybių tarnautojų ir politikų korupcija.

2005 metais KSI indeksas pagerėjo 0,2 balais ir pasiekė 2001–2002 metų lygį. Nepaisant pastangų kovojant su korupcija, Lietuvai nepavyksta įveikti 5 balų barjero, atskiriančio mažai¹ korumpuotas valstybes nuo valstybių, kurios tebesusiduria su rimtomis korupcijos problemomis.

STT UŽDAVINIAI IR VEIKLOS KRYPTYS

Efektyvi kova su korupcija prasideda nuo korupcijos grėsmės visuomenei – jos saugumui, pagrindinėms žmogaus teisėms, skaidriai ir atvirai verslo veiklai – reikiamo suvokimo. Korupcija – tai grėsmė, kuriai kelią gali užkirsti tik visų piliečių ir valstybinių institucijų valia ir pasiryžimas.

STT – tai viena iš kovos su korupcija sistemos sudedamųjų dalių. Ji užtikrina besąlygišką kovą su korupcija, pareigūnų ir valstybės tarnautojų nesąžiningumu atliekant tarnybines pareigas.

STT veikia trimis viena kitą papildančiomis veiklos kryptimis: korupcinių nusikaltimų tyrimas, korupcijos prevencija bei visuomenės švietimas ir informavimas. STT pareiga – ne tik tirti nusikaltimus, bet ir atskleisti ir šalinti korupcijos priežastis bei sąlygas ir informuoti visuomenę apie korupcijos žalą žmogui, verslui ir šalies ekonomikai.

Lietuvos teisės aktai ir tarptautinė patirtis rodo, kad siekiant efektyviai kovoti su korupcija tiek korupcinių nusikaltimų tyrimas, tiek korupcijos prevencija ir visuomenės švietimas bei informavimas yra vienodai svarbūs.

Nuo pat STT įkūrimo iki šių dienų didžiausi institucijos išteklių buvo skiriami korupcinio pobūdžio nusikalstamoms veikoms atskleisti ir tirti.

¹ Tarptautinė nevyriausybė organizacija „Transparency Internacional“ ribiniu rodikliu, skiriančiu šalis, kurios turi rimtų korupcijos problemų, nuo tų, kurios jų neturi, laiko 5,0 balus.

Ypatingas dėmesys buvo skirtas bendradarbiavimui su kitomis valstybinėmis institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, kitų šalių institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis plėtoti.

VIDAUS ADMINISTRAVIMAS²

Struktūra. STT organizacinę struktūrą sudaro vadovybė, Administravimo, Operatyvinės veiklos, Korupcijos prevencijos valdybos, 5 teritoriniai padaliniai (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio valdybos), Finansų, Planavimo, Saugumo skyriai ir Vidaus audito poskyris.

Patvirtintas STT darbuotojų etatų skaičius – 249,5 etato, iš jų 28,5 skirta darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis.

2005 metais į STT priimta 24 darbuotojai, atleista – 18 darbuotojų.

Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje STT dirbo 214 darbuotojų.

2005 metais STT buvo tęsiamas vidaus valdymo sistemos pertvarkymas, siekiant sustiprinti korupcinių nusikaltimų tyrimo, korupcijos prevencijos bei visuomenės švietimo ir informavimo kryptis, darbuotojų administracinius gebėjimus, tobulinti planavimą ir valdymą.

Galima būtų išskirti tokius esminius struktūrinius pokyčius, įvykdytus 2005 metais:

- išgrynintos operatyvinių padalinių funkcijos, sustiprinta tyrimo grupių logistikos sistema;
- siekiant stiprinti STT analitinius pajėgumus, iš dalies reformuotas analitinis skyrius, 2006 metais šiam skyriui bus keliami didesni reikalavimai, kad būtų atliekama kokybiškesnė aplinkos pokyčių ir kitų su korupcija susijusių reiškinių analizė;
- siekiant gerinti asmenų prašymų ir skundų tyrimo kokybę, Administracinių procedūrų poskyris reformuotas į Pareiškimų nagrinėjimo skyrių, teritoriniuose padaliniuose įsteigtos pareigybės ir paskirti pareigūnai, kurių tiesioginė funkcija – asmenų prašymų ir skundų tyrimas;
- siekiant aktyvesnės veiklos korupcijos prevencijos srityje, teritoriniuose padaliniuose įsteigti Korupcijos prevencijos poskyriai, vykdysiantys korupcijos prevenciją ir visuomenės informavimą bei švietimą;
- siekiant užtikrinti institucijos ir jos darbuotojų apsaugą nuo neteisėto poveikio, personalo patikimumą ir etikos normų laikymąsi, tarnybinės drausmės ir teisėtumo pažeidimų tyrimą, išlaptintos informacijos apsaugą, įsteigtas Saugumo skyrius;
- siekiant tobulinti valdymą ir tiesiogines funkcijas vykdančių darbuotojų efektyvesnį aprūpinimą, iš turimų žmogiškųjų išteklių suformuota Administravimo valdyba, išgrynintos skyrių funkcijos, sustiprintas Teisės skyrius.

Darbuotojų kvalifikacija. STT dirba išsilavinę ir profesionalūs darbuotojai, nuolat stiprinantys savo profesinius gebėjimus.

Darbuotojų kvalifikacija pagal turimą išsilavinimą:

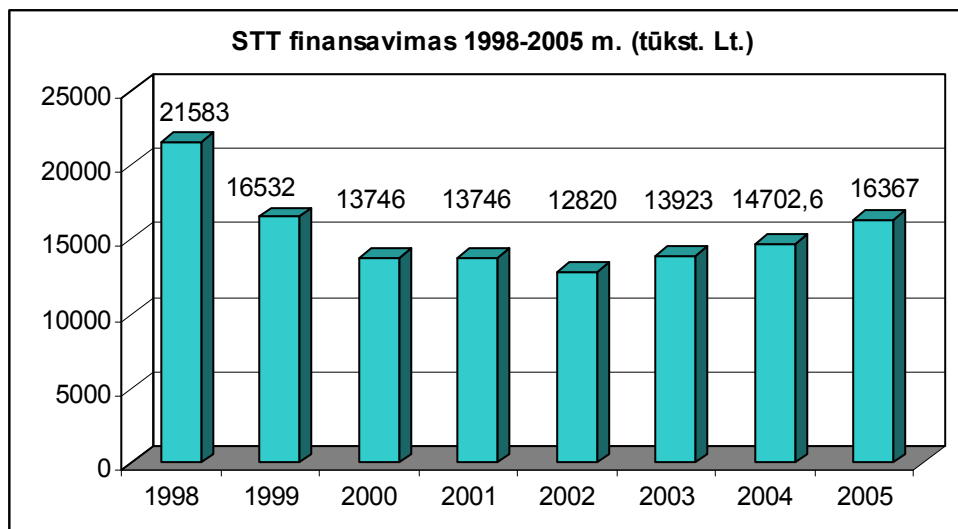
- 4, arba 2 proc., turi mokslinius laipsnius;
- 181, arba 85 proc., turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą;
- 20, arba 9 proc., turi aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą;
- 9, arba 4 proc., turi vidurinį išsilavinimą.

2005 metais STT darbuotojai kėlė kvalifikaciją įvairiuose renginiuose (kursuose, seminaruose ir pan.). STT organizavo 77 kvalifikacijos kėlimo renginius įvairiomis temomis (asmens duomenų apsauga, baudžiamojo proceso ir baudžiamosios teisės normų taikymo problemos, ikiteisminio tyrimo metodų ir priemonių taikymas, žmogiškųjų išteklių strategija, organizacijos vadyba ir kt.), iš jų 29 kvalifikacijos tobulinimo renginiai (23 seminarai ir 6 mokymo kursai) buvo organizuoti pagal PHARE projektą „Kovos su korupcija administracinių gebėjimų stiprinimas“.

² Vidaus administravimas – veikla, kuria užtikrinamas institucijos savarankiškas funkcionavimas (struktūros tvarkymas, personalo valdymas, turimų materialinių-finansinių išteklių valdymas ir naudojimas, dokumentų valdymas), kad ji galėtų tinkamai vykdyti priskirtas funkcijas.

STT darbuotojų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo renginiuose Lietuvoje ir užsienyje, skaičius – 163, iš jų 122 – Lietuvoje (kiekvienas iš jų per metus vidutiniškai dalyvavo trijuose renginiuose), 41 – užsienyje (Danijoje, Italijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Vokietijoje ir kt.).

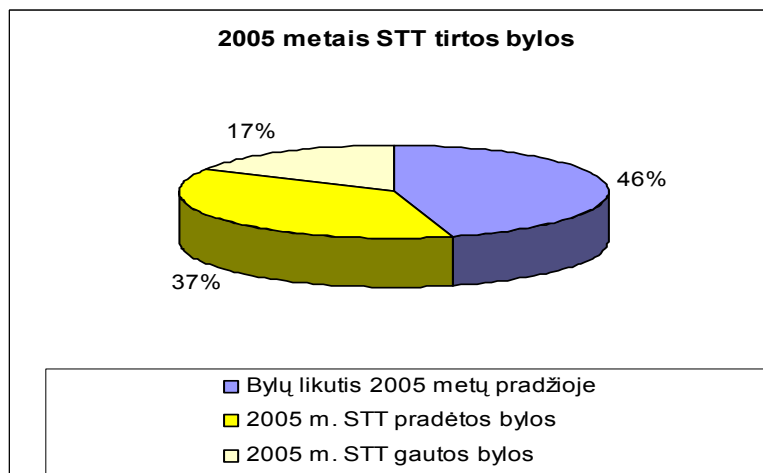
Finansavimas. Iš Lietuvos valstybės biudžeto pagal programą „Kova su korupciniais nusikaltimais ir teisės pažeidimais bei prevencija“ 2005 metais STT buvo skirta 16 367 tūkst. litų asignavimų.

2004–2005 metais STT finansavimas didėjo (apie 11 proc.), palyginti su ankstesniais metais, tačiau kol kas nepasiekta 1998 m. STT finansavimo lygis. Šiuo metu STT biudžetas siekia apie 0,1 proc. Lietuvos valstybės biudžeto. Tuo tarpu valstybės, praeityje susidūrusios su rimtomis korupcijos problemomis, tačiau dabar esančios mažai korumpuotų valstybių dešimtuose, tarnybose, kurios kovoja su korupcija, skiria apie 0,5 proc. valstybės biudžeto.

KORUPCINIO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ ATSKLEIDIMAS IR TYRIMAS

Tiriamos baudžiamosios bylos. 2005 metais STT tyrė **211** baudžiamųjų bylų, iš jų 96 bylas, kurias STT padaliniai turėjo metų pradžioje, 79 bylas, kurias STT pradėjo 2005 metais, ir 36 bylas, kurias 2005 metais STT perdavė kitos ikiteisminio tyrimo įstaigos ikiteisminiam tyrimui atlikti.

2005 metais tirtų bylų didesnę dalį – 46 proc. sudarė ankstesniais metais pradėtos baudžiamosios bylos, 2005 metais pradėtos bylos sudarė 37 proc. visų tirtų bylų ir 17 proc. sudarė bylos, kurias STT perdavė kitos ikiteisminio tyrimo įstaigos.

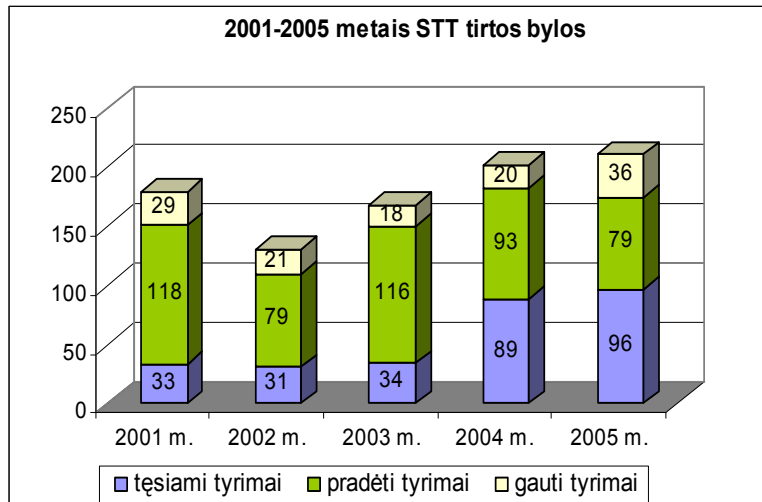
Pateikiame 2001–2005 metų STT tirtų bylų statistiką:

2001 metais – iš **viso tirtos 179** baudžiamosios bylos, iš jų 33 bylos turėtos metų pradžioje, 118 pradėtų ir 29 gautos;

2002 metais – iš **viso tirta 131** baudžiamoji byla, iš jų 31 byla turėta metų pradžioje, 79 pradėtos ir 21 gauta;

2003 metais – iš **viso tirtos 168** baudžiamosios bylos, iš jų 34 bylos turėtos metų pradžioje, 116 pradėtų ir 18 gautų;

2004 metais – iš **viso tirtos 202** baudžiamosios bylos, iš jų 89 bylos turėtos metų pradžioje, 93 pradėtos ir 20 gautų.

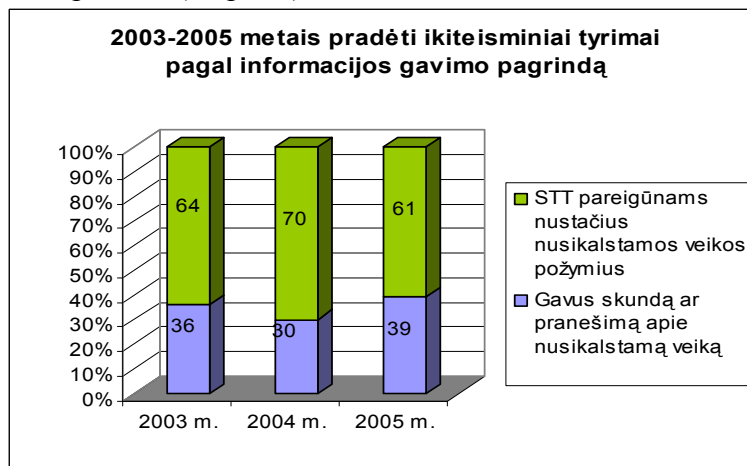
Palyginti su ankstesniais metais, 2005-aisiais atliekamų tyrimų skaičius buvo didžiausias. Nuo 2004 metų pastebimas kelis kartus padidėjęs tęsiamų bylų skaičius. Šį padidėjimą lėmė nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs Baudžiamojo proceso kodeksas, kuris nenumato ikiteisminio tyrimo sustabdymo galimybes.

Pradėti ikiteisminiai tyrimai. Per šiuos metus STT pradėjo 79 ikiteisminius tyrimus, iš jų 48 tyrimai (61 proc.) buvo pradėti STT pareigūnams nustačius nusikalstamos veikos požymius, o 31 tyrimas (39 proc.) – gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką.

Pateikiame 2003–2004 metų statistinius duomenis:

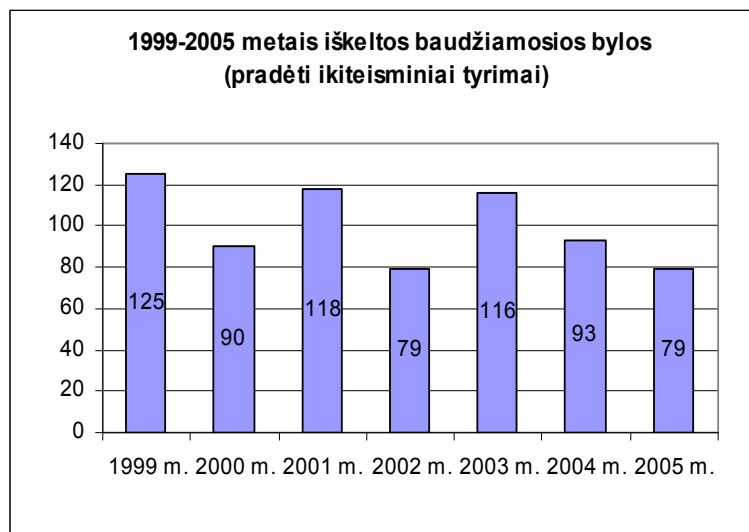
2003 metais gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką buvo pradėti 42 ikiteisminiai tyrimai iš 116 pradėtų (36 proc.);

2004 metais gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką buvo pradėti 28 ikiteisminiai tyrimai iš 93 pradėtų (30 proc.).

Galima konstatuoti, kad santykis tarp STT nustatytų nusikalstamų veikų požymių ir gautų skundų ar pranešimų apie nusikalstamą veiką išlieka beveik stabilus, vidutiniškai gavus skundą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką pradedama 35 proc. ikiteisminių tyrimų.

Stebėdami pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičiaus dinamiką per 1999–2005 m. laikotarpį matome nuolatinį svyravimą. Pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičius mažėja 2000, 2002, 2004 ir 2005 metais, didėja – 2001, 2003 metais.

Išanalizavus pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičiaus svyravimo priežastis, galima teigti, kad įtaką pradėtų ikiteisminių tyrimų skaičiui galėjo daryti tokie veiksniai:

Pirma, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 12 dalies, 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 11 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 198¹ straipsnio 1 bei 2 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriuo buvo išaiškinti nusikalstamą veiką imituojančių veiksmų modelio taikymo būdai. Buvo išaiškinta, kad nusikalstamą veiką imituojančių veiksmų modeliu galima tik prisijungti prie nusikalstamos veikos, o ne kurti jai sąlygas. Po šio Konstitucinio Teismo išaiškinimo smarkiai sumažėjo nusikalstamą veiką imituojančių veiksmų modelio taikymo atvejų, o dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų specifikos (latentiškumo) tai turėjo didelę įtaką iškeltų baudžiamųjų bylų skaičiaus mažėjimui.

Antra, 2002 m. sausio 25 d. Seimo priimtas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7⁽¹⁾, 32, 35, 282, 284, 290 straipsnių pakeitimo, kodekso papildymo 11⁽¹⁾, 22⁽¹⁾, 32⁽¹⁾, 32⁽²⁾, 302⁽²⁾ straipsniais ir 319, 320 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas Nr. IX-737.

Esminė įstatymo nuostata, lėmusi baudžiamųjų bylų skaičiaus mažėjimą, buvo ta, kad pakeitus Baudžiamojo kodekso 284 straipsnio (papirkimas) dispoziciją buvo pakeistos sąlygos atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės už papirkimą. Pagal naują 284 straipsnio 4 dalies redakciją „nuo baudžiamosios atsakomybės už papirkimą atleidžiamas asmuo, iš kurio kyšio buvo reikalauta, provokuota jį duoti ir kyšį jis pasiūlė, pažadėjo ar davė su teisėsaugos institucijos žinia“.

Įsigaliojus šiam įstatymui nebeliko teisinio pagrindo atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės asmenį, papirkusį pareigūną ar tarnautoją ir apie tai pranešusį iki bylos iškėlimo, kuris buvo numatytas ankstesnėje šio straipsnio redakcijoje.

Trečia, nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785, iš esmės pakeitė visą baudžiamąjį procesą. Įsigaliojus naujam kodeksui, siekiant užtikrinti žmogaus teisių apsaugą, sudėtingesnis tapo procesinių prievartos priemonių taikymas, o kartu ir visas tyrimas. Nors galutinis ikiteisminio tyrimo rezultatas priklauso nuo bendrų prokuroro ir tyrėjo veiksmų, būtina paminėti, kad savarankiškas ikiteisminio tyrimo institucijos vaidmuo iš esmės pasireiškia tik suteiktais įgaliojimais pradėti ikiteisminį tyrimą, o visus sprendimus dėl ikiteisminio tyrimo nutraukimo, sujungimo ar atskyrimo, atnaujinimo, užbaigimo, kaltinamojo akto surašymo priima prokuroras.

Teisėkūros pokyčių poveikis ikiteisminiams tyrimams gali pasireikšti iš karto įsigaliojus teisės aktui ir/arba susiformavus teisminei praktikai.

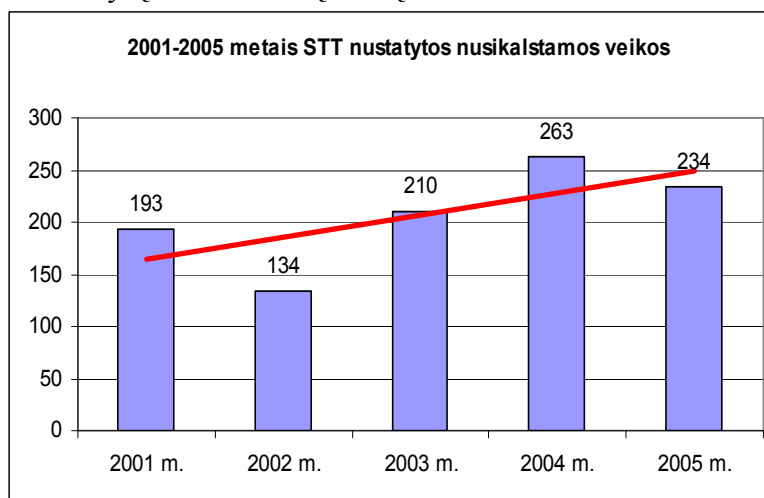
Iš karto įsigaliojus teisės aktui tyrėjai privalo iš naujo įvertinti surinktą informaciją, peržiūrėti iki tol naudotus darbo metodus ir parinkti kitus, atitinkančius priimtų teisės aktų reikalavimus.

Susiformavusi teismų praktika daro lemiamą įtaką vertinant įrodymus, kvalifikuojant veikas. Atsižvelgiant į tai, kad teismų praktiką Lietuvoje formuoja Lietuvos Respublikos Aukščiausiasis Teismas, nuo teisėkūros pokyčių iki teismų praktikos susiformavimo gali praėti kelerių metų laikotarpis.

Nustatytos nusikalstamos veikos. 2005 metais STT nustatė 234 korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, iš jų 155 veikas, numatytas Baudžiamojo kodekso XXXIII skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams“. Pagal šiame skirsnyje esančius straipsnius nustatyta veikų:

Eil. Nr.	Nusikalstama veika	BK str.	Veikų skaičius
1.	Kyšininkavimas	225 str.	38
2.	Tarpininko kyšininkavimas	226 str.	4
3.	Papirkimas	227 str.	54
4.	Piktnaudžiavimas	228 str.	48
5.	Tarnybos pareigų neatlikimas	229 str.	11

Pateikiame STT nustatytų nusikalstamų veikų statistinius duomenis 2001–2005 metais.

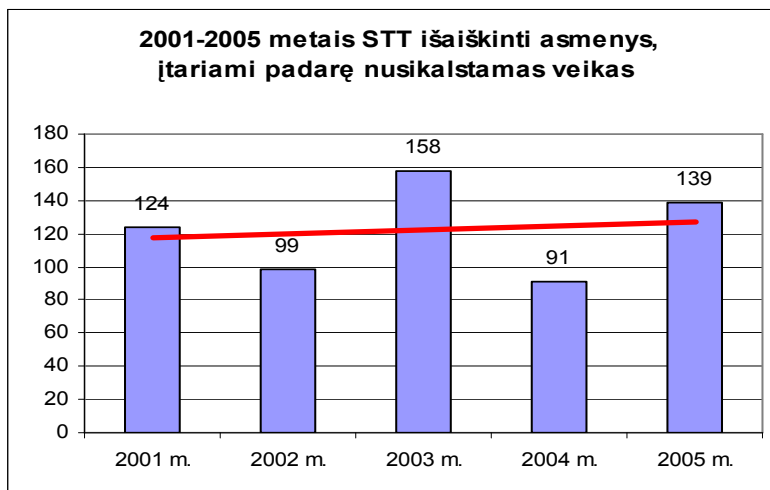

Atsižvelgiant į bylų sudėtingumą, į nusikalstamų veikų padarymo mechanizmą (būdą), į tiriamųjų asmenų skaičių, į visuomenės susidomėjimą bylos esme arba dalyvaujančiais byloje asmenimis, nustatytų nusikalstamų veikų skaičius svyruoja, bet vidutiniškai STT kiekvienais metais nustato apie 200 nusikalstamų veikų ir šis skaičius nuolat didėja.

Išaiškinti asmenys, įtariamai padarę nusikalstamas veikas. 2005 metais STT išaiškino 139 asmenis, įtariamus padarius nusikalstamas veikas, iš jų 62 valstybės tarnautojus ir pareigūnus, 5 juridinius asmenis.

Iš išaiškintų valstybės tarnautojų ir pareigūnų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, 22 vidaus reikalų sistemos pareigūnai (7 kriminalinės policijos pareigūnai, 7 viešosios policijos pareigūnai, 7 kiti vidaus reikalų sistemos pareigūnai ir 1 savivaldybių policijos pareigūnas), 9 sveikatos apsaugos, 4 muitinės, 3 žemėtvarkos, 2 savivaldos, 2 įkalinimo įstaigų, 1 švietimo, 1 krašto apsaugos ir 8 kiti valstybės tarnautojai.

Pateikiame STT išaiškintų asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, statistinius duomenis 2001–2005 metais.

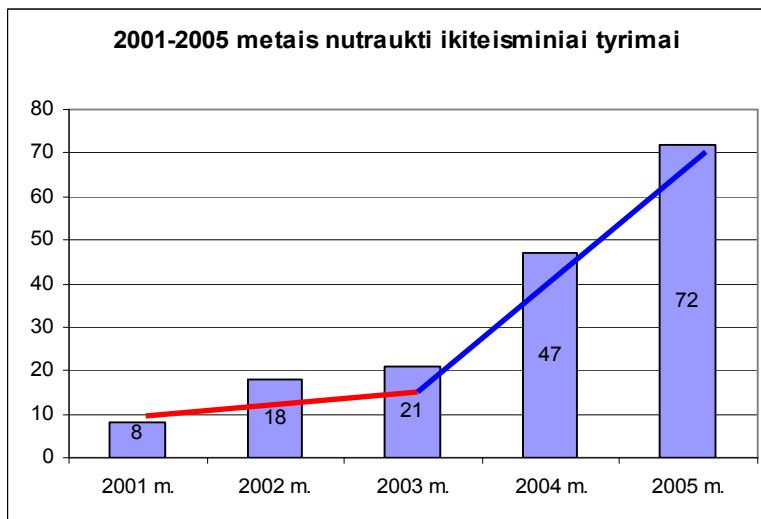
STT kiekvienais metais vidutiniškai išaiškina apie 120 asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas.

Nutraukti ikiteisminiai tyrimai. 2005 metais buvo nutraukti 72 ikiteisminiai tyrimai, iš jų 15 pradėtų 2005 metais.

Ikiteisminiai tyrimai nutraukti tokiais pagrindais:

- 62 nutraukti nustačius, kad nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių;
- 4 nutraukti suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminams;
- 5 nutraukti nesurinkus pakankamai duomenų, pagrindžiančių įtariamojo kaltę dėl nusikalstamos veikos padarymo;
- 1 nutrauktas ikiteisminio tyrimo teisėjui priėmus nutartį ikiteisminį tyrimą nutraukti dėl nusikalstamos veikos mažareikšmiškumo.

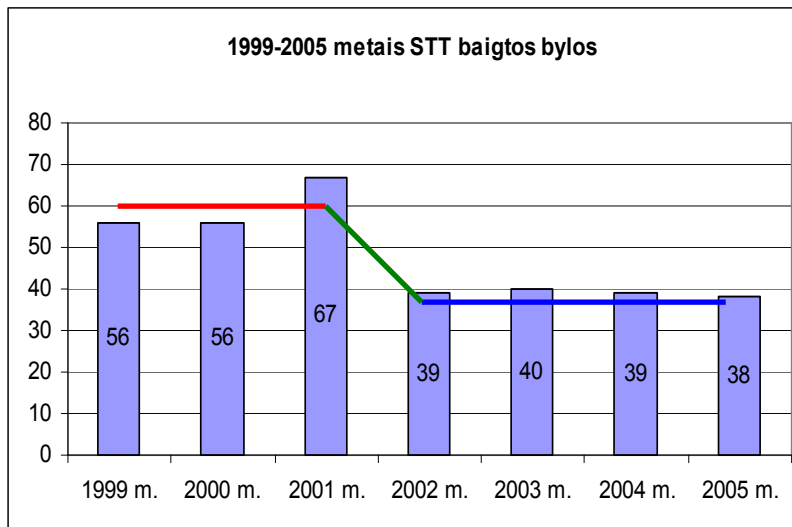
Pateikiame nutrauktų ikiteisminių tyrimų statistinius duomenis 2001–2005 metais.

Nutrauktų bylų skaičius pradeda smarkiai didėti nuo 2003 metų. Manytume, kad tokį didelį nutrauktų ikiteisminių tyrimų skaičių lemia nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos, kurios, priešingai nei anksčiau galiojusio kodekso, įpareigoja pradėti ikiteisminį tyrimą net tais atvejais, kai iš gauto pareiškimo negalima patikimai spręsti, ar nusikalstama veika iš tikrųjų buvo padaryta.

Baigti ikiteisminiai tyrimai. 2005 metais kaltinamojo akto surašymu, pareiškimu dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu ar pareiškimu dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka buvo baigti 38 ikiteisminiai tyrimai.

Pateikiame baigtų ikiteisminių tyrimų statistinius duomenis 1999–2005 metais.

1999–2001 metais kaltinamosios išvados surašymu buvo baigiama vidutiniškai po 60 baudžiamųjų bylų. 2002 – 2005 metais vidutiniškai buvo baigiama po 39 baudžiamąsias bylas.

Analizuojant galimas baigtų ikiteisminių tyrimų sumažėjimo priežastis, galima būtų išskirti jau anksčiau minėtus veiksnius – Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimą, 2002 m. sausio 25 d. priimto Baudžiamosio kodekso 284 straipsnio (papirkimas) pakeitimus ir nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusius Baudžiamąjį kodeksą ir Baudžiamosio proceso kodeksą bei tuo pagrindu susiformavusią teismų praktiką.

2005 metais iš 38 baigtų ikiteisminių tyrimų 32 ikiteisminiai tyrimai baigti kaltinamojo akto surašymu, 3 ikiteisminiai tyrimai baigti pareiškimu dėl proceso užbaigimo teismo baudžiamuoju įsakymu, pareiškimu dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka taip pat baigti 3 ikiteisminiai tyrimai.

2005 metais STT atskleidė ir kartu su prokuratūra atliko ikiteisminius tyrimus, kuriuos Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra savo 2005 m. ataskaitoje įvardijo kaip itin sudėtingus:

- dėl Vilniaus universitetinės vaikų ligoninės direktoriaus G. Dolženko ir jo pavaduotojo V. Pauliko kyšininkavimo;
- dėl Vilniaus m. visuomenės sveikatos centro gydytojos R. Matulionienės kyšininkavimo;
- dėl Kauno rajono savivaldybės skyriaus vedėjo R. Ramoškos ir Kauno rajono savivaldybės mero patarėjo, tarybos nario V. Spruogio kyšininkavimo;
- dėl Sveikatos apsaugos ministerijos valstybės sekretoriaus V. J. Žilinsko piktnaudžiavimo tarnyba, dokumentų klastojimo viešųjų pirkimų procedūrų metu;
- dėl buvusių Vilniaus m. vyriausiojo policijos komisariato viršininko E. Kaliačiaus ir Vilniaus m. vyriausiojo policijos komisariato Areštinės ir konvojavimo tarnybos vadovo G. Bieliavskio piktnaudžiavimo tarnyba;
- taip pat atskleidė buvusio Lietuvos Respublikos Seimo nario V. Martišausko galimą kyšininkavimą, buvusių Klaipėdos apygardos prokurorės B. M. Piktužienės ir policijos tyrėjos O. Mačiulaitienės galimą piktnaudžiavimą tarnyba, dėl kurių Generalinė prokuratūra pradėjo ir atliko ikiteisminius tyrimus.

2005 metais ypatingas dėmesys buvo skiriamas tyrimams, siekiant atskleisti korupcines sistemas, korupcijos paveiktas sritis, kur susiduria verslo ir piliečių interesai. Pavyzdžiui, STT atskleidė Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie Vidaus reikalų ministerijos, Vilniaus teritorinėje muitinėje egzistavusias korupcines sistemas.

Bendradarbiavimas su kitomis teisėsaugos institucijomis. STT bendradarbiauja su kitomis teisėsaugos institucijomis – Valstybės saugumo departamentu, Lietuvos kriminalinės

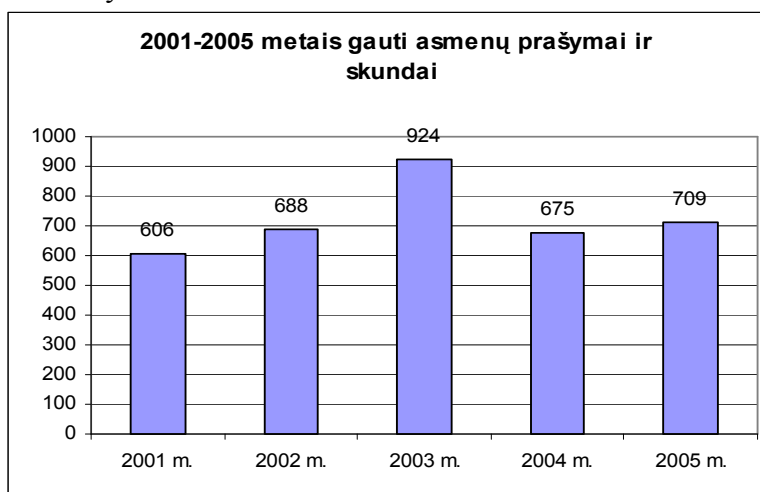
policijos biuru, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos Muitinės kriminaline tarnyba, Kalėjimų departamentu prie Teisingumo ministerijos – teikdama joms operatyviniu požiūriu reikšmingą informaciją, vykdydama bendras slaptąsias operacijas ir kitus operatyvinius veiksmus.

Be to, prireikus STT bendradarbiauja atliekant atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus ir veiksmus, kurių metu naudojamos procesinės prievartos priemonės. Atsižvelgiant į bendradarbiavimo metu atliekamų veiksmų turinį ir operatyvinės veiklos objektus, šie veiksmai vykdomi konspiratyviai, neatskleidžiant STT pareigūnų tapatybės ir STT dalyvavimo, todėl viešose ataskaitose neskelbtini.

Nuteisti ir išteisinti asmenys. Turimais duomenimis, 2005 metais baudžiamosiose bylose, kuriose ikiteisminį tyrimą atliko STT, nuteisti 33 asmenys, 8 asmenys išteisinti. Asmenys išteisinti 2 baudžiamosiose bylose, tačiau išteisinamieji nuosprendžiai dar neįsiteisėję.

Skirtos drausminės (tarnybinės) nuobaudos. Pagal STT pareigūnų surinktą ir pateiktą medžiagą 21 valstybės tarnautojui ir pareigūnui skirtos drausminės (tarnybinės) nuobaudos, iš jų 12 vidaus reikalų sistemos pareigūnų, 3 mokesčius administruojančių institucijų tarnautojams, 2 savivaldos institucijų tarnautojams, 2 teisėjams, 1 prokurorui, 1 teismo tarnautojui.

Asmenų prašymų ir skundų tyrimas. 2005 metais STT padaliniai gavo 709 asmenų prašymus ir skundus (iš jų 110 anoniminių), kurie buvo nagrinėjami Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

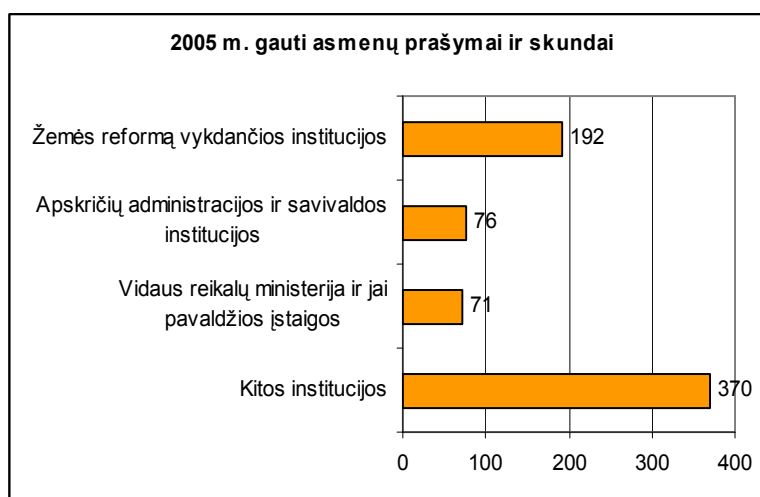

Vidutiniškai kiekvienais metais STT gauna apie 720 asmenų prašymų ir skundų.

Smarkų 2003 metų gautų asmenų pranešimų ir skundų skaičiaus padidėjimą lėmė Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. IX-1701 „Dėl problemų, susijusių su nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimu, sprendimo“, kuriuo pasiūlyta STT nustatyti galimus faktus dėl pažeidimų atkuriant nuosavybės teisę į žemę, mišką ir vandens telkinius.

Iš 2005 metais gautų 709 prašymų ir skundų 517 buvo išnagrinėta ir dėl jų priimti atitinkami administraciniai sprendimai, 130 perduota kitoms institucijoms pagal kompetenciją, 42 tyrimai ataskaitinio laikotarpio pabaigoje buvo tęsiami, kiti prašymai ir skundai įstatymo nustatytais pagrindais buvo gražinti pareiškėjams nenagrinėti.

Asmenys, kreipdamiesi į STT, dažniausiai skundėsi žemės reformą vykdančių institucijų veikla (192 prašymai ir skundai), apskričių administracijų ir savivaldos institucijų veikla (76 prašymai ir skundai), Vidaus reikalų ministerijos ir jai pavaldžių institucijų veikla (71 prašymas ir skundas). Šių institucijų veikla skundėsi beveik pusė (48 proc.) iš visų besikreipusiųjų į STT.

Analizuojant gaunamus prašymus ir skundus galima daryti prielaidą, kad visuomenė nepakankamai supranta STT uždavinius ir funkcijas. 2003–2005 metais STT Bendrojo skyriaus Kanceliarijoje (neskaitant teritorinių padalinių) buvo įregistruota 1780 asmenų prašymų ir skundų, tačiau jų pagrindu Pareiškimų nagrinėjimo skyrius (Administracinių procedūrų poskyris) pradėjo tik 8 ikiteisminius tyrimus, t. y. tik 0,45 proc. skundų ir prašymų buvo nurodyti duomenys, turintys korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų požymių, visais kitais atvejais buvo skundžiamasi biurokratizmo apraiškomis (sprendimų priėmimo vilkinimu visų valdymo lygmenų institucijose), tarnautojų elgesiu, netobulomis procedūromis, institucijų sprendimais ir pan.

Išvados. Apibendrinant 2005 metų STT veiklą korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atskleidimo ir tyrimo srityje, galima padaryti išvadą, kad, nepaisant aplinkos pokyčių, lėmusių tai, kad ikiteisminis tyrimas tapo sudėtingesnis, svarbiausi baudžiamosios statistikos rodikliai – atliekamų ikiteisminių tyrimų skaičius, nustatytų nusikalstamų veikų skaičius, išaiškintų asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, skaičius, baigtų ikiteisminių tyrimų skaičius – išliko tokie patys arba truputį didėja. Šiuo metu STT skiria šiai veiklos kryptiai didžiausią savo biudžeto dalį ir sukurti pajėgumai naudojami gana efektyviai.

KORUPCIJOS PREVENCIJA

2005 metais korupcijos prevencijos srityje STT daugiau dėmesio skyrė ne atskirų korupcijos prevencijos priemonių skaičiui, o kokybiškam priemonių įgyvendinimui. Korupcijos prevencijos veikla buvo orientuota į korupcijos identifikavimą viešojo administravimo sektoriuje, atskirų „neskaidrių“ sistemų ir procedūrų aptikimą bei korupcijos priežasčių ir sąlygų atskleidimą ir šalinimą.

Korupcijos rizikos analizė. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos“ nustatyti korupcijos rizikos analizės atlikimo pagrindai ir tvarka.

Atliekant Korupcijos rizikos analizę, vertinami ministerijų ir savivaldybių vidaus administravimą reglamentuojantys teisės aktai, dėl jų pateikiamos rekomendacinio pobūdžio pastabos ir pasiūlymai:

- sprendimų priėmimo reglamentavimas ir jų viešumas, vidaus kontrolės ir priežiūros procedūrų tobulinimas, atskaitomybės ir atsakomybės nustatymas, piliečių ir kitų asmenų aptarnavimas ir kt.;
- kovos su korupcija programų tobulinimas, parengimas ir rekomendacijos dėl korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimo.

2005 metais išvadas dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės pateikė 14 valstybės ir savivaldybės įstaigų.

2005 metais korupcijos rizikos analizė atlikta trijose ministerijose (Ūkio, Susisiekimo, Socialinės apsaugos ir darbo) ir septyniose savivaldybėse (Elektrėnų, Kauno miesto, Kauno rajono, Kazlų Rūdos, Kėdainių, Šilalės, Širvintų rajono).

	Pateikta KPT		Atlikta KRA		Neatlikta KRA	
	2004 m.	2005 m.	2004 m.	2005 m.	2004 m.	2005 m.
Ministerijos	2	4	2	3	0	1
Savivaldybės	5	10	2	7	3	3
IŠ VISO:	7	14	4	10	3	4
	21		14		7	

Atsižvelgiant į Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkoje nustatytus kriterijus, buvo priimti sprendimai atlikti 10 korupcijos rizikos analizių, 4 atvejais buvo priimtas sprendimas, kad korupcijos rizikos analizės atlikimas valstybės ar savivaldybės įstaigoje nėra būtinas.

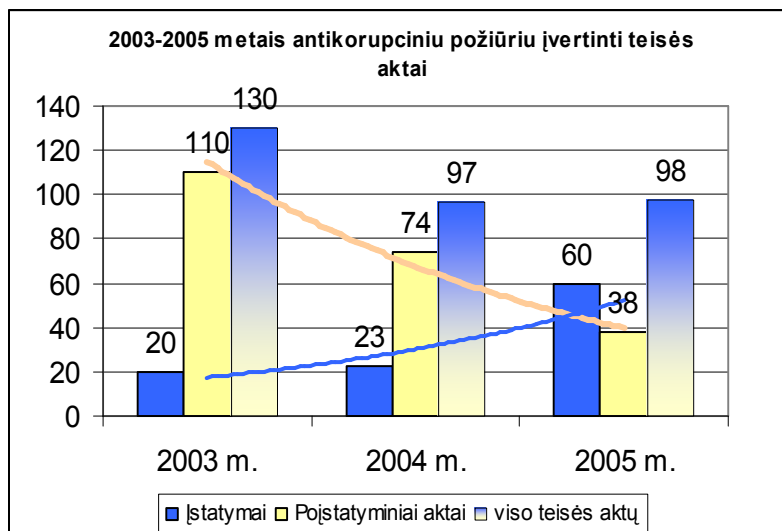
2004 metais STT buvo pateiktos 7 išvados dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės ir, vadovaujantis minėtais kriterijais, atliktos 4 korupcijos rizikos analizės, o 3 atvejais buvo priimtas sprendimas, kad korupcijos rizikos analizės atlikimas valstybės ar savivaldybės įstaigoje nėra būtinas.

Vienos korupcijos rizikos analizės atlikimo metu vidutiniškai institucijai pateikiamos apie 35 rekomendacijos ir vykdoma jų įgyvendinimo stebėseną. Pagal Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatas valstybės institucijos ir įstaigos per tris mėnesius privalo pateikti informaciją, kaip pateiktos rekomendacijos bus įgyvendintos. Pažymėtina, kad į daugumą pateikiamų rekomendacijų atsižvelgiama ir jos yra įgyvendinamos.

2006 metais šioje srityje bus siekiama efektyvesnės stebėsenos.

Antikorupcinis teisės aktų vertinimas. Lietuvos Respublikos Seimas 2002 m. gegužės 28 d. priėmė Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymą, kuriuo STT buvo įpareigota atlikti teisės aktų bei jų projektų antikorupcinį vertinimą.

2005 metais STT įvertino 98, 2004 metais – 97, o 2003 metais – 130 įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų ar jų projektų. Vidutiniškai per metus yra atliekamas 108 teisės aktų antikorupcinis vertinimas.

Pastebimos dvi aiškios tendencijos – mažėja antikorupcinio požiūriu vertinamų poįstatyminių teisės aktų skaičius ir net tris kartus, palyginti su 2003 metais, padidėjo antikorupcinio požiūriu įvertintų įstatymų skaičius, o tai STT darbą šioje srityje daro gerokai sudėtingesnį. Dabartiniai žmogiškieji ištekliai antikorupcinio požiūriu leidžia įvertinti per metus iki 100 teisės aktų.

Pateikiame, mūsų nuomone, 2005 metais sudėtingiausius antikorupcinio vertinimo požiūriu arba turinčius didelę reikšmę valstybės ekonomikai teisės aktus ir jų projektus:

- Antikorupcinio požiūriu įvertinti antstolių veiklą reglamentuojantys teisės aktai (Civilinio proceso kodekso VI dalis ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 432 patvirtinta Sprendimų vykdymo instrukcija). Nustačius, kad teisės aktų nuostatos sudaro sąlygas antstolių korupcijai ir galimybę nepagrįstai veikti savo nuožiūra (diskrecija), taip pat egzistuoja galimybė vykdyti funkcijas, sukeliančias prieštaravimus kitų teisės aktų taikymo atžvilgiu (turto vertinimo funkcija ir pan.), Lietuvos Respublikos Seimui ir Teisingumo ministerijai pateikti siūlymai dėl minėtų teisės aktų tobulinimo.
- Atliktas Lietuvos Respublikos matininkų įstatymo projekto Nr. XP-579, taip pat Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos siūlymu – Lietuvos Respublikos matininkų įstatymo projekto Nr. XP-579(2) antikorupcinis vertinimas. Nustačius, kad minėtų teisės aktų projektų nuostatos sudarytų sąlygas matininkų korupcijai, kad šių teisės aktų projektuose nepakankamai reglamentuoti matininkų veiklos kontrolės ir atsakomybės, kvalifikacijos ir atitikties kvalifikaciniams reikalavimams klausimai, pastabos dėl minėtų teisės aktų pateiktos Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai.
- Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos prašymu įvertintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. liepos 21 d. nutarimas Nr. 808 „Dėl valstybinės svarbos projekto“, kuriuo ekonominiam projektui „Paslaugų smulkiam ir vidutiniam verslui parkas „Gariūnai“ Vilniaus mieste, Aukštųjų Panerių pramoninio rajono C zonos (Gariūnai) A ir B teritorijose“ suteiktas valstybinės svarbos ekonominio projekto statusas. Nustačius, kad minėtam projektui įgyvendinti ne konkurso tvarka suteikta ir išnuomota valstybinė žemė, be to, rengiant ir priimant minėtą Vyriausybės nutarimą nesilaikyta teisinių procedūrų ir kyla abejonių dėl tokio projekto pripažinimo valstybinės svarbos projektu teisėtumo, pastabos pateiktos Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai.
- Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos prašymu įvertintas Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 3, 2, 9, 10, 14, 17, 18, 19, 20, 25 ir 29 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. XP-776. Nustačius, kad minėto projekto nuostatos nepagrįstai gali riboti azartinių lošimų rinkoje veikiančių subjektų veiklą, stambiausiam azartinių lošimų rinkoje veikiančiam subjektui sudaryti išskirtines sąlygas, be to, dalis nuostatų ydingos antikorupcinio požiūriu, pastabos dėl minėto teisės akto projekto pateiktos Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai.
- Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos prašymu įvertintas Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 1, 2, 7, 10, 12, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 34 ir 35 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas ir kiti teisės aktai. Nustačius, kad dalis projekto nuostatų sudarytų sąlygas korupcijai, skatintų valstybės institucijų neveiklumą, pastabos pateiktos Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai ir Aplinkos apsaugos komitetui.
- Įvertintas Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo projektas Nr. XP-693(2*). Šis įstatymo projektas aktualus tuo, kad pateiktas kaip papildantis ankstesnį projektą, jame dirbtinai atsirado kai kurios nuostatos, darančios teisės aktą pernelyg platų, neapibrėžtą, kaip antai: projekto 1 straipsnyje pateikiama neapibrėžta formuluotė (keičiamo Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatoma, kad medžioti draudžiama „kapinėse, urbanizuotose teritorijose [...] ir kitose teritorijose, kuriose šią veiklą draudžia įstatymai ir kiti teisės aktai“). Kadangi draudimas medžioti tam tikrose vietose yra absoliutus draudimas, vietas, kuriose medžioti draudžiama, būtina nurodyti įstatyme, kaip tai ir yra padaryta. Jei draudimas medžioti gali būti nustatomas ir poįstatyminiais aktais („kitais teisės aktais“), nebelineka prasmės tokį draudimą nustatyti pačiame įstatyme, nes be to, ką draudžia įstatymas, dar galės savo nuožiūra uždrausti kiti pareigūnai. Šis įstatymas vėliau buvo vetuotas Respublikos Prezidento.
- Sveikatos apsaugos ministerijos prašymu teiktos išvados dėl Sveikatos apsaugos ministerijos parengto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto „Dėl Ambulatoriniam

gydymui skirtų vaistų ir medicininės pagalbos priemonių, kurių įsigijimo išlaidos kompensuojamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų, bazinių kainų apskaičiavimo tvarkos aprašo“. Šis Vyriausybės nutarimas sukėlė didelį visuomenės ir žiniasklaidos susidomėjimą. Vyriausybės posėdyje minėtas nutarimo projektas buvo atmetas kaip tobulintinas.

Nacionalinės kovos su korupcija programos įgyvendinimas. 2005 metais buvo atlikta Nacionalinės kovos su korupcija programos (toliau – Programa) įgyvendinimo 2002–2004 metais veiksmingumo analizė ir jos rezultatai pateikti Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai ir Tarpžinybinei komisijai kovai su korupcija koordinuoti.

Priemonių, numatytų įgyvendinti 2002–2004 m., vykdymas

Laikotarpis	Numatyta priemonių	Įvykdyta priemonių		Iš dalies įvykdyta priemonių		Neįvykdyta priemonių	
	vnt.	vnt.	proc.	vnt.	proc.	vnt.	proc.
2002 m.	52	30	58	21	40	1	2
2003 m.	32	20	62	7	22	5	16
2004 m.	5	5	100	–	–	–	–
2002–2004 m.:	89	55	62	28	31	6	7

Išanalizavus Programos įgyvendinimą 2002–2004 m., nustatyta, kad iš numatytų 89 priemonių, atmetus testines priemones, visiškai įgyvendinta buvo 55, t. y. 60 proc. 28 priemonės, t. y. 24 proc., įvykdytos tik iš dalies, neįvykdytos 6 priemonės. Iš viso 2002–2004 m. buvo inicijuota 40 programos pakeitimų. 3 priemonės buvo pripažintos netekusiomis galios, viena priemonė į programą įtraukta papildomai.

Nustatyta, kad kai kurios institucijos priemonių įgyvendinimą grindžia negaliojančiais arba dar iki Programos patvirtinimo priimtais teisės aktais, kurie akivaizdžiai neatitinka Programoje suformuluotų tikslų. Iki Programos patvirtinimo priimti teisės aktai klaidingai laikomi joje numatytų priemonių įgyvendinimo rezultatais (pavyzdžiui, priemonės dėl paprastesnės darbuotojų atleidimo arba perkėlimo į kitą tarnybos vietą tvarkos nustatymo valstybės tarnybą reglamentuojančiuose teisės aktuose; dėl teisės akto, nustatančio privalomojo duomenų apie viešosios informacijos rengėjus, platintojus, savininkus pateikimo ir viešo paskelbimo tvarką, parengimo ir kt.).

Atlikus kokybinę Programos įgyvendinimo analizę, galima konstatuoti, kad institucijos skiria nepakankamai dėmesio teisinio reglamentavimo tobulinimui, siekiant riboti korupciją, o Programoje numatytas priemones įgyvendina gana formaliai, deklaratyviai (pavyzdžiui, priemonės dėl privatizavimo procedūrų viešinimo, dėl motyvacinės karjeros sistemos nustatymo valstybės tarnybą reglamentuojančiuose teisės aktuose bei valstybės įstaigų ir institucijų nuostatuose ir kt.), todėl institucijoms neretai tenka iš naujo įgyvendinti kai kurias priemones.

Kadangi galiojančios Programos priemonių įgyvendinimas buvo numatytas 2002–2004 metams, o Programa atnaujinama kas dvejus metus, STT, pasitelkdama ir kitas institucijas, 2005 metais daug dėmesio skyrė naujų korupcijos prevencijos ir korupcinių teisės pažeidimų efektyvesnio tyrimo priemonių identifikavimui. Prevencijos priemonės, ribojančios politinę ir administracinę korupciją, įtrauktos į atnaujintos Nacionalinės kovos su korupcija programos įgyvendinimo priemonių plano projektą, kuris pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Tarpžinybinei komisijai kovai su korupcija koordinuoti. Projektas buvo priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. X-486 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos patvirtinimo“ pakeitimo“.

Paminėtinos svarbiausios atnaujintos programos įgyvendinimo priemonės:
--

Politinės korupcijos srityje

- Patobulinti Seimui pateiktus Politikų bei Tarnautojų elgesio kodeksų projektus ir siekti, kad jie būtų priimti.
- Patobulinti naujai priimtą Politinių partijų ir kampanijų finansavimo įstatymą.
- Parengti naują Lobistinės veiklos įstatymo projektą.

Administracinės korupcijos srityje

- Parengti ir įgyvendinti asmens (šeimos) vartojimo bei kitų išlaidų deklaravimo tvarkos, taikomos asmenims, atitinkantiems tam tikrus rizikos kriterijus, projektą.
- Išnagrinėti valstybės ir savivaldybių institucijų licencijų, leidimų išdavimo tvarką, kontrolės sistemos pagrįstumą ir efektyvumą, parengti pasiūlymus dėl licencijavimo ir kontrolės sistemų tobulinimo.
- Parengti antikorpucines programas institucijose, administruojančiose ES programų lėšas.
- Išanalizuoti viešųjų pirkimų centralizavimo valstybės mastu galimybę ir parengti koncepcijos projektą.
- Išanalizuoti galiojančius teisės aktus, reglamentuojančius valstybės tarnautojų mokymus ir motyvacinę karjeros sistemą, ir parengti jų pakeitimų ir papildymų projektus.

Baudžiamojo persekiojimo srityje

- Išanalizuoti ir prireikus parengti Baudžiamojo ir Baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimų projektus dėl asmenų, padedančių atskleisti nusikalstamas korupcinio pobūdžio veikas, atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės.

Švietimo srityje

- Integruoti antikorpucinį ugdymą į aukštųjų mokyklų studijų programas.

Duomenys apie tikrinamus asmenis, siekiančius eiti arba einančius pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigose. Vykdant Korupcijos prevencijos įstatymą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimą Nr. 1484 „Dėl Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje, pateikimo“, 2005 m. buvo patikrinti 557 asmenys dėl jų nepriekaištingos reputacijos. 2004 m. buvo patikrinti 372 asmenys.

Daugiausia asmenų buvo tikrinta Muitinės departamento prašymais – 369 asmenys, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos prašymais – 69 asmenys, Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašymais – 41 asmuo.

STT parengė Korupcijos prevencijos įstatymo pakeitimo ir papildymo projektą, kuriame bus siūloma suteikti įstaigoms, turinčioms operatyvinės veiklos subjekto statusą arba padalinį, kuriam suteiktas toks statusas, teisę savarankiškai, be papildomo kreipimosi į STT pateikti informaciją savo įstaigos vadovui, taip pat tokių įstaigų vadovui teisę reikalauti iš pavaldžių padalinių pateikti informaciją. Tokia įstatymo projekto nuostata leistų padaryti asmenų patikrinimą greitesnį ir efektyvesnį, kadangi operatyvinės veiklos dalyviai galėtų informaciją apie kandidatus į savo institucijas savo vadovo nurodymu susirinkti patys.

VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR ŠVIETIMAS

Visuomenės informavimo ir švietimo tikslas – formuoti visuotinį nepakantumą korupcijai, įtikinti visuomenę korupcijos keliama grėsme, skatinti nesitaikstyti ir aktyviai su ja kovoti. Visuomenei reikia padėti suvokti, kad korupcija yra grėsmė.

2005 metais vykdant Nacionalinės kovos su korupcija programos nuostatas STT antikorpucinio visuomenės švietimo ir informavimo veikla buvo orientuota į tikslines visuomenės grupes – valstybės tarnautojus ir jaunimą.

Antikorpucinio švietimo paskaitos ir seminarai. 2005 metais buvo surengta 42 antikorpucinio švietimo seminarai ir paskaitos.

Surengti antikorpucinio švietimo seminarai ir skaitytos paskaitos:

- Finansų ministerijos tarnautojams;
- Sveikatos apsaugos ministerijos tarnautojams;
- Vidaus reikalų ministerijos Turto valdymo ir ūkio departamento bei Informatikos ir ryšių departamento tarnautojams;
- Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnams;
- Vilniaus miesto Eismo priežiūros tarnybos pareigūnams;
- Pasvalio pasienio rinktinės pareigūnams;
- Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos pareigūnams;
- Muitinės departamento tarnautojams;
- Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos darbuotojams;
- Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento pareigūnams;
- Vilniaus miesto savivaldybės tarnautojams;
- Varėnos ir Panevėžio miestų savivaldybių administracijų vadovams ir tarnautojams;
- Teismo medicinos instituto tarnautojams;
- Geležinkelių departamento Šiaulių skyriaus darbuotojams;
- įvairių institucijų vidaus auditoriams ir rajonų mokesčių inspektoriams;
- uždarnosios akcinės bendrovės „Transporto studija“ darbuotojams, atliekantiems automobilių techninę apžiūrą.

Bendradarbiaujant su Šiuolaikinių didaktikų centru buvo surengtas seminaras bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams, kuriame buvo pristatytos ir aptartos antikorpucinio ugdymo programos diegimo į bendrojo lavinimo mokyklų dalykų (istorijos, pilietinio ugdymo ir politologijos, etikos ir psichologijos, tikybos) programas metodinės priemonės.

Antikorpucinės paskaitos buvo skaitytos Mažeikių, Elektrėnų, Anykščių, Gargždų, Pasvalio, Radviliškio, Kėdainių, Šiaulių, Alytaus ir Raseinių bendrojo lavinimo mokyklose ir gimnazijose.

Viešųjų ryšių akcijos. Minint Jungtinių Tautų paskelbtą Tarptautinę antikorpucijos dieną – gruodžio 9-ąją, STT organizavo dvi viešųjų ryšių akcijas. Viena iš jų – „Švietimas prieš korupciją“, kurios metu 10 įvairių šalies regionų bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviai dalyvavo geriausio rašinio, piešinio, diskusijos (pasirinktinai) antikorpucine tema konkurse.

Kita viešųjų ryšių akcija antikorpucijos dienai paminėti – žurnalistų konkursas „Žiniasklaida prieš korupciją“. Akcijos metu buvo kreiptasi į pagrindinius šalies dienraščius, kad šie savo iniciatyva išrinktų ir STT pateiktų, jų manymu, geriausias 2005 metų antikorpucines publikacijas. Šios medžiagos pagrindu buvo sukurta internetinė svetainė, kurios lankytojai galėjo atviru balsavimu išrinkti geriausią 2005 m. antikorpucinę publikaciją.

Akcijos metu už geriausias publikacijas antikorpucijos tema buvo apdovanoti dienraščių „Šiaulių kraštas“, „Lietuvos rytas“ ir savaitraščio „Ekstra“ žurnalistai.

Įsteigus STT buvo atliekamas tik korupcinių nusikaltimų tyrimas, o 2002 metais priėmus Korupcijos prevencijos įstatymą, kuriame visuomenės švietimas ir informavimas nurodomas kaip korupcijos prevencijos priemonė, nebuvo skirta tikslinių lėšų šiai funkcijai vykdyti, taigi visuomenės švietimas ir informavimas vykdomas STT vidinių resursų sąskaita. Atsižvelgdama į tai, STT šiai funkcijai vykdyti skiria tik apie 3 procentus savo biudžeto.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

2005 metais išsiplėtė STT tarptautinio bendradarbiavimo apimtys ir geografija. Dalyvauta Jungtinių Tautų Organizacijos, kitų tarptautinių organizacijų organizuojuose renginiuose, skirtuose kovai su korupcija, buvo plėtojami santykiai su nuolatinais partneriais, be to, Jungtinių Tautų, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos siūlymu aktyviai dalyvauta perduodant Lietuvos ir STT kovos su korupcija patirtį pereinamojo laikotarpio valstybėms.

Bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis.

2005 metais STT buvo įgyvendinami tokie tarptautiniai projektai:

- PHARE projektas „Kovos su korupcija administracinių gebėjimų stiprinimas“. Projekto veikla apėmė keturias pagrindines sritis: korupcijos prevenciją, baudžiamąjį persekiojimą, visuomenės švietimą ir STT institucinių gebėjimų stiprinimą.
- Europos Sąjungos finansuojamas 2005 m. pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonės projektas „Kovos su korupcija stiprinimas“. Projektas skirtas tolesniam STT pagrindinių veiklos sričių – prevencijos, baudžiamojo persekiojimo ir antikorupcinio švietimo – stiprinimui.
- Jungtinių Tautų vystymo programos finansuojami projektai „Skaidrumo ir atskaitomybės didinimas viešajame administravime“ ir „Korupcijos prevencija šviečiant, informuojant ir sąmoninant visuomenę“.

STT darbuotojai atstovavo tarnybai įvairiuose tarptautinių organizacijų renginiuose:

- kaip Lietuvos vyriausybės delegacijos nariai Tailande vykusiame pasauliniame nusikalstamumo prevencijos ir baudžiamosios teisenos kongrese, kurį organizavo Jungtinių Tautų Organizacija;
- Jungtinių Tautų vystymo programos ir Kovos su narkotikais ir nusikalstamumu valdybos organizuotame specializuotų kovos su korupcija tarnybų regioniniame forume Vienoje, skirtame kovos su korupcija geriausios praktikos sklaidai pereinamojo laikotarpio šalims;
- Portugalijoje vykusioje Europos Sąjungos konferencijoje „Žmogaus teisės ir policijos elgesys“;
- OECD Antikorupcinio tinklo renginiuose Ukrainoje ir Turkijoje, skirtuose kovos su korupcija geriausios praktikos sklaidai pereinamojo laikotarpio šalims;
- OLAF organizuotame susitikime Briuselyje dėl HERCULE subsidijų programos;
- GRECO ekspertų misijose Serbijos ir Juodkalnijos korupcijos situacijos pirmojo ir antrojo etapo vertinime.

Dvišalis bendradarbiavimas. 2005 metais buvo tęsiamas bendradarbiavimas su JAV teisėsaugos institucijomis:

- 2005 m. spalio mėnesį įvyko JAV Kongreso narių delegacijos susitikimas su STT vadovais JAV teikiamos paramos, galimų bendradarbiavimo sričių ir pan. klausimams aptarti.
- JAV FTB ir prokuratūros pareigūnai organizavo darbinį seminarą-diskusiją operatyvinės veiklos tobulinimo klausimais.
- JAV teisėsaugos institucijų pareigūnai organizavo teisėsaugos institucijoms skirtus mokymus kovos su korupcija klausimais.
- STT pareigūnas stažavosi JAV pagal programą „Atskaitomybė privačiame ir valstybiniame sektoriuje“.

2005 metų rugsėjo 9 dieną pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas tarp STT ir Latvijos kovos su korupcija ir korupcijos prevencijos biuro.

Bendradarbiavimas su pereinamojo laikotarpio valstybėmis. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos užsienio politikos prioritetus, STT teikė pagalbą Ukrainai, Moldovos Respublikai, Pietų Kaukazo regiono valstybėms ir kitoms besivystančioms šalims.

2005 metų birželio mėnesį priimta Ukrainos valstybės ir teisėsaugos institucijų aukštųjų pareigūnų delegacija. Ji buvo supažindinta su Lietuvos kovos su korupcija sektoriumi, aptartos tolesnio bendradarbiavimo perspektyvos.

Pagal OECD projektą, kurio vienas partnerių yra STT, skirtą Ukrainos teisėsaugos sistemai reformuoti, 2005 metų lapkričio mėnesį STT lankėsi Ukrainos institucijų atstovai. Jų vizito tikslas buvo susipažinti su STT veikla, Lietuvos antikorupcinio sektoriumi ir aptarti galimo bendradarbiavimo klausimus.

Pagal JAV nacionalinio demokratinio instituto vykdomą pagalbos Ukrainos valstybės institucijoms projektą 2005 metų lapkričio–gruodžio mėnesiais STT stažavosi Ukrainos Vyriausybės Antimonopolijos komiteto darbuotojas. Stažuotės tema – nepriklausomo korupcijos bylų tyrimo užtikrinimas. Stažuotojas turėjo galimybę išsamiai susipažinti su STT veikla ir Lietuvos kovos su korupcija sektoriumi.

Užmegzti ryšiai su Moldovos kovos su ekonominiais nusikaltimais ir korupcija centru. 2005 metų gruodžio mėnesį dalyvauta šio centro organizuojamoje konferencijoje, skirtoje Moldovos nacionalinės kovos su korupcija strategijos tobulinimui, kur kartu su Latvijos kovos su korupcija ir korupcijos prevencijos biuro darbuotojais skaitytas pranešimas apie Lietuvos ir Latvijos patirtį įgyvendinant kovos su korupcija programas.

2005 metų liepos mėnesį STT lankėsi Azerbaidžano Respublikos generalinės prokuratūros Kovos su korupcija departamento atstovas. Vizito metu svečias susipažino su STT veikla ir Lietuvos Respublikos kovos su korupcija sektoriumi, lankėsi Teisingumo ministerijoje, Generalinėje prokuratūroje, Valstybės saugumo departamente, Muitinės departamente prie Finansų ministerijos, susitiko su Lietuvos Respublikos Prezidento patarėjais. Buvo aptartos tolesnio bendradarbiavimo galimybės.

2005 metų spalio 27 dieną buvo sudaryta sutartis su Užsienio reikalų ministerija dėl projekto „Instruktorių mokymas kovos su korupcija teisinių ir antikorupcinio visuomenės švietimo priemonių rengimo klausimais“ įgyvendinimo Kirgizijos Respublikoje. Minėtos sutarties pagrindu kartu su partneriais – Kirgizijos konsultacine tinkamo valdymo taryba ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Biškeko centru 2005 metų lapkričio mėnesį buvo organizuoti mokymai, kuriuose dalyvavo Kirgizijos Respublikos valstybės ir teisėsaugos institucijų vadovai ir nevyriausybinė organizacijų atstovai. Be tiesiogiai su mokymais susijusių temų – antikorupcinio švietimo sistemos sukūrimas ir korupcijos prevencijos sistemos diegimas ir jos reikšmė, klausytojai buvos supažindinti su STT bei kitų Lietuvos institucijų, su kuriomis bendradarbiaujama antikorupcinio visuomenės švietimo ir korupcijos prevencijos srityse, veikla. Mokymai sulaukė nemažo vietinės žiniasklaidos dėmesio. Lietuva buvo pristatyta kaip pažangi kovojanti su korupcija valstybė, galinti būti pavyzdžiu kitoms šalims.

PASIŪLYMAI VEIKLAI GERINTI

STT, siekdama užtikrinti efektyvesnę teisės aktais apibrėžtų funkcijų ir uždavinių įgyvendinimą, sudaryti sąlygas efektyviau tirti korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, 2005 metais aktyviai dalyvavo rengiant ir teikiant suinteresuotoms institucijoms teisės aktų (įstatymų, Vyriausybės nutarimų) projektus:

- Siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 4 straipsnyje nustatytą operatyvinės veiklos konspiracijos ir konfidencialumo principų įgyvendinimą, parengtas *Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymo 16 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas*. Priėmus teikiamą projektą, valstybės registruose sukaupti viešieji duomenys operatyvinės veiklos subjektams, užtikrinantiems nacionalinį saugumą, būtų teikiami duomenų bazės išrašu, apimančiu visus duomenų bazėje saugomus duomenis ar jų dalį, ir taip užtikrintų tinkamą ir operatyvų teisėsaugos institucijų aprūpinimą informacija. Šiuo metu Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymo (Žin., 2004, Nr. 124-4488) 12 straipsnio 4 dalies 2 punktas įpareigoja registro tvarkymo įstaigas teikiant registro duomenis atlikti įvairias funkcijas, tarp jų ir fiksuoti registro perduotus duomenis, jų perdavimo laiką, turinį ir tikslą. Ši įstatymo nuostata taikoma visiems be išimties registro duomenų gavėjams, neatsižvelgiant į atskirų institucijų – duomenų gavėjų, daugiausia operatyvinės veiklos subjektų (tarp jų ir STT), atliekamas funkcijas ir sprendžiamus uždavinius.

- Siekiant apibrėžti operatyvinės veiklos subjektų bendradarbiavimą apsieičiant tarnybine informacija, parengtas ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui pateiktas *Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 8 straipsnio papildymo įstatymo projektas*.

▪ Atkreiptinas dėmesys, kad STT pareigūnams tiriant korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ir atliekant ikiteisminį tyrimą problemiška kvalifikuoti veikas pagal atskirus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso straipsnius, nes Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalies, 229 straipsnio 1 dalies ir 226 straipsnio 2 dalies dispozicijose nustatyti nusikalstama veika kvalifikuojantys požymiai – didelė žala ir nedidelės vertės kyšis – yra vertinamojo pobūdžio. Nesant teismų praktikos dėl šių nusikalstamas veikas kvalifikuojančių požymių, prokurorai vengia perduoti baudžiamąsias bylas, kuriose ikiteisminį tyrimą atliko STT pareigūnai, teismui, kad išvengtų galimo kaltinamųjų išteisinimo. Siekdama detalizuoti turtinės žalos dydį (ribas) nusikalstamosiose veikose valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, t. y. nustatyti minimalų turtinės žalos dydį baudžiamajai atsakomybei atsirasti ir mažinti turtinės žalos dydį, nuo kurio veika būtų laikoma nusikaltimu, taip pat siekdama nustatyti terminą, per kurį asmuo, pasiūlęs, pažadėjęs, davęs kyšį, gali pranešti apie tai teisėsaugos institucijai ir būtų atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės už papirkimą, taip pat numatyti piktnaudžiavimą ir kaip baudžiamąjį nusizengimą (šiuo metu galiojančiame Baudžiamajame kodekse piktnaudžiavimas laikomas nusikaltimu, kai nustatoma 250 MGL dydžio žala, o esant mažesnei žalai – tai tik drausminis nusizengimas), STT parengė ir Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui bei Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai pateikė *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 227, 228 ir 230 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą*.

▪ STT, kaip ikiteisminio tyrimo įstaiga, atlikdama ikiteisminius tyrimus susiduria su konkrečiomis teisės aktų taikymo problemomis, pvz., galiojančio Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 199 straipsnis nustato, kad anonimiškumas liudytojui gali būti taikomas tik procese dėl labai sunkaus ar sunkaus nusikaltimo. Pagal Baudžiamojo kodekso 11 straipsnį tokiais nusikaltimais nėra laikomas kyšininkavimas, numatytas šio kodekso 225 straipsnio 1 dalyje, tarpininko kyšininkavimas, numatytas 226 straipsnyje, papirkimas, numatytas 227 straipsnio 1 dalyje, ir tarnybos pareigų neatlikimas, numatytas 229 straipsnyje. Dėl nusikaltimų sudėčių, numatytų minėtuose baudžiamojo įstatymo straipsniuose, STT atlieka didžiąją dalį ikiteisminių tyrimų dėl kyšio priėmimo ir papirkimo. STT aktualu, kad ir baudžiamosiose bylose dėl šių nusikaltimų liudytojui galėtų būti taikomas anonimiškumas. Tarpininko kyšininkavimo veiksmai, numatyti Baudžiamojo kodekso 226 straipsnyje, paprastai vykdomi darant visas sudėtingesnes korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas. Atsižvelgdama į konkrečias darbinėje veikloje išylančias problemas ir siekdama užtikrinti didesnę savo darbo efektyvumą bei atliekamų ikiteisminių tyrimų kokybę, STT parengė ir Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui bei Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai pateikė *Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 159, 160, 199, 212 ir 216 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą*, kuriuo siūlo nustatyti galimybę taikyti anonimiškumą nukentėjusiajam ar liudytojui dalyvaujant procese dėl apysunkio nusikaltimo, nurodyto Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXXIII skyriuje, taip pat dėl apysunkių korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, be to, nustatyti galimybę ikiteisminį tyrimą atliekančioms institucijoms tiriant nusikalstamas veikas, numatytas Baudžiamojo kodekso 225 straipsnio 4 dalyje ir 227 straipsnio 3 dalyje, taikyti šio kodekso 159 straipsnyje nustatytą procesinę prievartos priemonę – atlikti nusikalstama veika imituojančius veiksmus, sudaryti sąlygas ikiteisminio tyrimo metu neatidėliotinais atvejais nedelsiant taikyti procesinę prievartos priemonę – slaptą sekimą, kad būtų išsamiau surinkti duomenys apie nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes ar nusikalstama veika darančius asmenis, įtvirtinti ikiteisminio tyrimo nutraukimo atvejį, kai yra Baudžiamojo kodekso 227 straipsnio 4 dalyje numatytos asmens atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės už papirkimą sąlygos ir pagrindai, įtvirtinti nuostatą, kad nutarime nutraukti ikiteisminį tyrimą kartu su kitais klausimais būtų išspręstas ikiteisminio tyrimo metu surinktų duomenų apie padarytus administracinius teisės pažeidimus ar drausminius nusizengimus perdavimo atitinkamoms institucijoms dėl atsakomybės taikymo klausimas, taip pat įtvirtinti galimybę ikiteisminio tyrimo metu surinktus duomenis panaudoti teisės pažeidimus įvykdžiusius asmenis traukiant administracinę ir drausminę atsakomybę.

Būtina pažymėti, kad 2005 metais STT, siekdama sustiprinti efektyvesnį vidaus administravimą, tinkamą personalo atranką ir pareigūnų socialinių garantijų užtikrinimą:

- parengė ir Lietuvos Respublikos Seimui bei Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai pateikė Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. birželio 27 d. nutarimo Nr. IX-992 „Dėl Seimo politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigybių, Seimo kanceliarijos ir Seimui atskaitingų institucijų, Respublikos Prezidento institucijos ir Respublikos Prezidentui atskaitingų institucijų, Nacionalinės teismų administracijos, teismų, prokuratūros ir savivaldybės institucijų valstybės tarnautojų suvienodintų pareigybių sąrašo patvirtinimo“ priedėlio pakeitimo“ projektą;

- atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimą „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“, parengė ir Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui pateikė Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo papildymo 13¹ straipsniu ir 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (nustatoma galimybė STT pareigūnams dirbti kitą darbą ir gauti už šį darbą atlyginimą);

- parengė ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai pateikė Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos statuto 35 straipsnio papildymo įstatymo projektą;

- parengė ir Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui bei Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai pateikė Specialiųjų tyrimų tarnybos statuto 2, 11, 19, 21, 30, 32 straipsnių pakeitimo bei papildymo ir statuto papildymo 30¹ straipsniu įstatymo projektą;

- parengė ir Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui bei Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijai pateikė Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą.

2006 m. bus tęsiama vidaus valdymo sistemos pertvarka, kurios tikslas – sukurti modernią kovos su korupcija tarnybą, naudojančią šiuolaikiškus kovos su korupcija metodus, efektyviai įgyvendinančią planavimo ir kontrolės mechanizmą, turinčią atitinkančias šių dienų reikalavimus personalo karjeros ir mokymo sistemas, greitai reaguojančią į išorės pokyčius.
